

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГАЛУЗЕВОГО ПРАВА**

Цивільно-правовий механізм регулювання та захисту авторського права в мережі Internet

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка IV курсу

Спеціальності 081 «Право»

Освітньо-професійної (наукової)

програми _____

(назва)

Іванова Вікторія Сергіївна

Керівник к.ю.н., доцент

Гавловська Аліна Олександрівна

Рецензент _____

(наук .ступінь, вчене звання, П.І.Б.)

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3-5
РОЗДІЛ 1. Національне та світове законодавство з питань регулювання авторського права в мережі Інтернет	6-20
1.1. Правовий механізм захисту авторського права в мережі Інтернет в рамках сучасного українського законодавства.....	6-14
1.2. Норми світового законодавства, що регулюють авторське право в мережі Інтернет.....	14-20
РОЗДІЛ 2. Правопорушення в сфері авторського права та механізм доказування порушення.....	21-34
2.1. Причини виникнення правопорушень в мережі Інтернет та протидія їх виникненню	21-29
2.2. Методика доказування авторського права на твір в процесі вирішення спору	29-34
РОЗДІЛ 3. Реалізація автором своїх прав, зокрема на умовах договірних зобов'язань.....	35-45
3.1. Використання твору за згодою автора на договірній основі.....	35-41
3.2. Вільна публічна ліцензія як новела світового законодавства.....	41-45
ВИСНОВКИ.....	46-48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49-52

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена недостатнім правовим регулюванням даного питання законодавцем, зокрема питання, що пов'язані з процесуальними особливостями вирішення таких справ. Значення авторського права важко переоцінити в час досить швидкого розвитку технічних засобів, які дозволяють миттєво копіювати і поширювати інформацію, яка є об'єктом авторського права. Водночас законодавство України недостатнім обсягом розкриває поняття твору як об'єкта інтелектуальної власності, чим ускладнює регулювання зазначених відносин.

Мета дослідження та завдання дослідження. Розглянути право інтелектуальної власності як з теоретичної точки зору, так і з погляду практики застосування даного поняття, зокрема судами, а також механізм захисту авторами своїх прав щодо об'єкту авторського права.

В ході виконання роботи було поставлено такі **завдання**:

- розкриття поняття і сутності такого явища, як авторське право, його складових частин та його існування в рамках такого інформаційного середовища як Інтернет;
- аналіз сучасного стану законодавства з даного питання, виявлення прогалин та дослідження шляхів вирішення певних проблематичних питань;
- дослідження процедур захисту прав в мережі Internet на вітчизняному просторі та в країнах з більш високим рівнем захищеності;
- виявити основні проблеми з якими стикається автор при публікації власного твору в мережі Internet;

- дослідження доцільності і рівня оптимальності заходів щодо захисту авторського права, які пропонує нам законодавець;
- розробка рекомендацій і пропозицій щодо оптимізації існуючої системи заходів захисту прав авторів твору тощо.

Об'єктом дослідження є авторське право як сукупність прав, що належать автору твору у зв'язку із його створенням, використанням і розповсюдженням.

Предметом дослідження є твір, зокрема в галузі науки, культури чи мистецтва. Перелік творів, які на даному етапі закріплені законодавцем не є вичерпним, оскільки в ході технічного розвитку стає можливим створення безкінечної кількості виразів авторської думки.

Для виконання поставлених завдань та дослідження даного питання було використано такі методи:

- *аналітичний метод* (був використаний для відбору інформації за темою дослідження та відсіювання джерел, які не торкаються даної теми);
- *формально-юридичний* (в свою чергу визначає нормативну базу, засади захисту авторських прав в Україні);
- *порівняльний* (дав змогу виявити відмінності в нормах законодавства України та деяких інших країн).

В свій час дослідженням подібної проблематики займалась велика кількість науковців, серед яких: С. В. Бондаренко, В. І. Серебровський, П. П. Крайнев, К. О. Афанасьєва, М. В. Борута, Ю. С. Шемчушенко, А. П. Сергеев, О. О. Штефан, О. А. Подопригора, Л. К. Сахарук, А. А. Бічук та досить багато інших.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що результати дослідження можуть слугувати для глибшого вивчення та розуміння даної теми та застосування отриманих знань на практиці.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження були опубліковані на П'ятій Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, кожен з яких включає в себе два підрозділи, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 52 сторінок, з них 46 основного тексту.

РОЗДІЛ 1

НАЦІОНАЛЬНЕ ТА СВІТОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО З ПИТАНЬ РЕГУЛЮВАННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1.1. Правовий механізм захисту авторського права в мережі Інтернет в рамках сучасного українського законодавства

Проблема визначення поняття і особливих ознак правовідносин в мережі Інтернет зараз становить основою в численних публікаціях, наукових роботах та дисертаціях. Існують погляди, відповідно до яких відносини в Інтернеті це особливий вид відносин, які виникають в результаті впливу різноманітних галузей права, міжнародних відносин, договорів. Такі відносини вже не є новими на даний момент, однак їх особливість виявляється в тому, що вони виникають, продовжуються та припиняються в кіберпросторі. Отже визначальним фактором та відмінністю виступає технологія, за допомогою якої особи здійснюють комунікацію, збір, обробку та використання інформації як всередині держави так і за її межами.

Однак юридична наука зараз не звертає достатньої уваги на правовідносини, що виникають у Інтернет-просторі.

Міжнародне законодавство визначає Інтернет як логічну сформовану структуру, що не визначається окремою мережею, однак дає можливість з'єднати безлічі інших мереж способом, коли особа, здійснюючи комунікацію, і не завжди знає при цьому, через яку мережу вона використовує. Відповідно до українського законодавства «Інтернет це Всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-

протоколи, що визначений міжнародними стандартами»[1, ст.1]. Майже всі наведені визначення розуміють Інтернет як технічну складову передачі інформації, однак його суто правова природа залишається невизначеною.

Варто визначитись із поняттям авторського права та його вираженням в мережі Інтернет. Сучасне законодавство України не закріплює поняття авторського права та права інтелектуальної власності. Досить багато науковців наводять поняття авторського права виходячи із історичних передумов його виникнення. Основоположні ідеї авторського права виникли ще в часи Стародавньої Греції та Римі. Однак розглядалися вони лише з майнової точки зору. Саме тоді зародились ідеї збереження цілісності твору і заборони вносити до нього зміни, що суперечать думкам автора. Подальший розвиток цієї думки пов'язують з появою друкарництва. Перше закріплення охорони даного права пов'язують із Статутом королеви Анни. Саме цей статут закріплював виключне право друкувати твір лише автором протягом 14 років від дати його першої публікації.

Загалом розвиток цього інституту мав два напрямки, розглядалось загальна і суто цивільна система. Загальна система розглядала авторство як форму власності. Тобто твір в своєму вигляді міг бути використаний для отримання прибутку і правомочність стосується лише корисних властивостей, тобто майнової вигоди. Цивільна концепція дещо інша. Авторське право в цьому випадку має на меті охороняти зміст власності, однак відмінності є. В даному випадку основні ідеї виходять з того, що автор певним чином відображав себе у творі і потребує охорони на рівні з майновим потенціалом.

В процесі створення СРСР постала проблема нормативного закріплення ідей авторського права. Перше нормативне закріплення мало місце в 1925 році та носило назву «Основи авторського права». Даний закон передбачав встановлення

основоположних засад нормативного регулювання. Уточнюючі норми мали бути прийняті пізніше, в ході державного законотворення. Містився приблизний перелік об'єктів авторського права, а також було встановлено перелік речей, які не вважаються порушенням авторства.

На етапі незалежної України нормативною базою для регулювання відносин авторства стає ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23 лютого 1994 року. Остаточо закріплює регулювання даних відносин Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року.

На думку професора П. П. Крайнева «поняття інтелектуальної власності застосовують для позначення сукупності виключних прав як особистого так і майнового характеру на результати інтелектуальної, творчої діяльності» [2, с.254]. Також автор зазначає, що «інтелектуальна власність може визначатись як сукупність конкретних об'єктів, - результатів діяльності творчої чи інтелектуальної»[2, с.254].

Бондаренко С. В. В свою чергу зазначає «авторським правом охороняється результат інтелектуальної, творчої діяльності людини незалежно від можливості його промислового чи іншого використання а також незалежно від визнання факту його існування органом держави»[3, с. 11]. Виходячи з історичних передумов, визначень науковців та певної судової практики авторським правом в суб'єктному можна назвати майнові і не майнові права, які є в особи і стосуються того, що вона створила. Виникнення авторського права не пов'язують зі спеціальним оформленням чи певною реєстрацією, а лише зі створенням предмета авторського права в будь-якому його прояві. Авторське право виникає лише з моменту створення твору, що є юридичним фактом. Законодавець встановлює охорону на всі твори, тобто не обов'язковий факт завершеності,

форми вираження, жанру, тощо. Твір в свою чергу є результатом творчої діяльності, яка може бути як колективною так і індивідуальною.

Результат творчої діяльності в свою чергу повинен характеризуватись такими ознаками як оригінальність та новизна. Новизна не обов'язково повинна означати щось зовсім нове, що ніколи не існувало раніше. Допускається творчість на базі вже наявних тобто існуючих елементів. Нестандартний погляд на річ, експерименти з матеріалами, думками, ідеями в цьому випадку називаються оригінальністю.

Творча діяльність визначається як конкретна, направлена на досягнення певної цілі діяльність з притаманними лише їй рисами, поглядами чи ідеями. Творчість в більшій чи меншій мірі може бути притаманна кожній людині, виходячи з чого результатів творчої діяльності може бути нескінченна множина. Інтелектуальна діяльність відрізняється від творчої саме тим, що вона відбувається шляхом використання розуму, фізичних чи природних законів що може бути здійснена й з залученням творчої діяльності. У загальному розумінні інтелектуальна власність є правом на результати інтелектуальної діяльності особи в різних сферах суспільного життя, тобто правом власності, яке в свою чергу складається з трьох правомочностей, а саме володіння, користування і розпорядження. Це досить схоже з правом власності особи на річ, однак є суттєві відмінності. В основному ця відмінність полягає у спрямованості речі, яка є об'єктом права власності, при чому об'єктом права інтелектуальної власності завжди є речі нематеріального світу – новаторські ідеї, рішення, конструкції тощо. Система права інтелектуальної власності в свою чергу складається з авторського права та суміжних прав.

Свого часу поняття «твору» досліджували досить багато науковців. Найбільш влучним виявилось поняття В. Серебровського « твір це сукупність

ідей, думок і образів, які здобули в результаті творчої діяльності автора своє вираження в доступній для сприйняття конкретній формі що допускає можливість відтворення» [4, с.283].

Щодо форми вираження. Твір може бути викладений в усному, письмовому вигляду, бути об'ємно-просторовим, зображенням на папері чи в цифровому вигляді, бути звуковим чи аудіовізуальним записом. На думку Дроб'язко В. С. законодавець «розглядає твір як такий, що має нематеріальну сутність, а саме форма його втілення є матеріальним носієм»[5, с. 145].

Для окреслення свого авторського права автор має використати спеціальний знак охорони авторських прав – латинська літера «С» обведена колом. Варто зазначити що виходячи з судової практики, автором вважається особа зазначена на примірнику або на оригіналі твору, звісно якщо не буде доведено інше в судовому порядку.

Особливої уваги потребує річ, в якій втілено твір. Авторське право не завжди може збігатись із правом власності на об'єкт матеріального світу, в який втілено даний твір. Відповідно до Цивільного кодексу України авторським правом не охоплюються процеси, ідеї, певні математичні концепції що не мають виразу в конкретному творі.

Стаття 433 Цивільного кодексу України наводить перелік об'єктів авторського права, який не є вичерпним. Відповідно до ст.8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» правовій охороні підлягають твори: як оприлюднені так і не оприлюднені; як завершені так і не завершені; незалежно від їх мети, призначення чи обсягу[5, ст.8], значну частину авторського права складають літературні твори як письмові, так і усні, в тому числі на електронних носіях. Розміщення літературного твору в мережі Internet в публічному доступі є

їх відтворенням, тобто виготовленням примірників в будь-якій формі, в тому числі електронній. Сам факт розміщення літературного твору без попереднього дозволу автора є порушенням його авторських прав. При цьому порушниками виступають власники сайту, на яких розміщені такі твори.

Відповідно до статті 52 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» за будь якого роду порушення в сфері авторського права передбачена цивільна, адміністративна або кримінальна відповідальність[6, ст.52].

Плагіат чи копіювання також необхідно відрізнити від похідного твору. Це є твір творчо перероблений чи адаптований без завдання шкоди основному твору. При цьому первинний твір не припиняє свого існування і продовжує функціонувати як окремий твір. Похідний твір також підлягає правовій охороні. Однак створення похідного твору має бути погоджено з автором первинного твору, і документально закріплюватись договором.

Поряд з творами, які становлять об'єкт авторського права варто встановити твори, які не мають авторсько правової охорони.

Законом встановлено перелік речей, які не є об'єктами авторського права. Крайнев П. П. визначає що «твори фольклору складаються з характерних елементів традиційної культурної спадщини, однак не можуть захищатись авторським правом, оскільки особа або коло осіб, які це створили є невідомими» [2, с.360]. Не є інтелектуальною власністю також закони, укази, постанови, судові рішення, підзаконні акти, тобто офіційні документи уповноважених органів різного характеру. Не становить авторське право також державна символіка, нагороди, символи підприємств чи організацій. К. О. Афанасьєва також зазначає «правовій охороні також не підлягають повідомлення про новини дня, поточні події або інші факти що мають характер звичайної прес-інформації»[7, с.93].

При цьому проекти офіційних документів та грошових знаків розглядаються як об'єкти права інтелектуальної власності та охороняються законом, але лише до їх затвердження.

Суб'єктом авторського права є автор твору, який створив певний витвір в результаті творчої діяльності. До автора не ставляться вимоги, це може бути особа будь-якого віку незалежно від наявності дієздатності. Особи, які не досягли 14 років не можуть особисто здійснювати свої авторські права, лише через батьків чи опікунів, як правило це стосується укладення договорів купівлі-продажу, тощо. Особи старші 14 років можуть здійснювати права на результати своєї творчої діяльності, в тому числі одержувати прибуток чи винагороду за створення твору.

Часто трапляються випадки коли твір створено шляхом співавторства. Законодавець встановлює поняття співавторів, ними є особи які спільним творчим процесом створили твір. При цьому існують певні критерії співавторства, наприклад наявність укладеної згоди за взаємним волевиявленням сторін. Коссак В. М. встановлює, що «угода між авторами про співпрацю над твором повинна бути обов'язковою умовою такої діяльності»[8, с.9]. В разі відсутності такої угоди авторське право реалізується всіма авторами спільно. Існує нероздільне і роздільне співавторство. Істотна різниця між ними полягає в цілісності твору. Тобто в одному випадку твір не можна розділити на частини без втрати цілісного значення, а в іншому частини створені різними авторами мають самостійний сенс, хоча твір і є єдиним цілим.

Суб'єктом авторського права, але не автором, також може бути юридична особа яка здобула право на твір договірним способом, або на основі закону. Тобто юридична особа володіє виключно майновими правами і в свою чергу виступає

вторинним суб'єктом. Особи, що володіють авторським правом на таких підставах визначаються похідними володільцями.

Нині існують твори, які є суспільним культурним надбанням певного етносу чи країни. Авторське право на твори автора діє протягом всього його життя і закінчується через 70 років після смерті автора. При цьому право авторства зберігається безстроково після смерті автора.

Всі майнові права на твір належать виключно автору твору, якщо інше не передбачено договірними зобов'язаннями. Автор таким чином виступає монополістом в частині використання результатів своєї творчої діяльності.

Фактична можливість отримувати з твору прибуток за рахунок одноосібного користування ними становить майнові права автора твору. Виходячи з цього лише автор вирішує щодо дозволу чи заборони розповсюджувати твір третіми особами.

Україна, як і інші держави не має наявного налагодженого механізму правового регулювання авторського права в мережі Інтернет. Багато науковців вважають, що виникнення правовідносин в Інтернеті неможливе, оскільки він не створює нових об'єктів а лише сприяє їх створенню, розміщенню користувачів.

Однак більш поширеною є думка про те, що хоч Інтернет і має свою особливу специфіку, яка виражається у суб'єктах, об'єктах та змісті правовідносин, що там виникають. Вона виявляється в ролі суб'єктів таких правовідносин, їх прав, яким відповідають обов'язки інших суб'єктів. Специфічною рисою є також той факт, що такі правовідносини складаються при не визначеному місці розташування сторін правовідносин, а цей факт може впливати на виконання покладених обов'язків такими правовідносинами.

Регулювання питання авторського права в Інтернеті зараз знаходиться на початковому етапі, оскільки законодавство майже не містить в собі норм, які стосуються цього питання. Необхідним є визначення основних понять, що стосуються регулювання в даній сфері, не створено механізм реагування компетентних органів на порушення в даній галузі, наслідків виникнення таких порушень, та заходів, щодо запобігання їх виникненню.

1.2. Норми світового законодавства, що регулюють авторське право в мережі Інтернет

Оскільки порушення авторського права зрідка можна вирішити в рамках однієї країни, в цій галузі важлива взаємодія і допомога. Нині функціонує досить багато міжнародних нормативних актів, які мають на меті забезпечення прав автора. Серед них виділяється Бернська конвенція від 1998 року, яка ратифікована Україною і встановлює основи правового регулювання в сфері авторства. Вона має на меті забезпечити охорону прав авторів максимально наскільки це можливо. Вона встановлює основні принципи правового регулювання охорони авторського права. Об'єктом охорони визнається твір науки, літератури чи мистецтва, що не залежить від форми втілення. Відповідно до статті 3 Конвенції «охорона надається авторам які є громадянами однієї з країн Союзу, щодо їх творів випущених в світ а також не випущених; до авторів, які не є громадянами однієї з країн Союзу, щодо їх творів випущених в світ вперше в одній із країн Союзу, або одночасно в декількох; автори, які не є громадянами однієї з країн Союзу але мають своє звичайне місце проживання в країні Союзу прирівнюються до громадян цієї країни»[9, ст 3]. Суб'єктами авторського права визнаються автори та їх правонаступники. Закон при цьому охороняє всі твори

написані автором, як ті що увійшли в цивільний обіг а також ті що були написані але не випущені.

Ще одним міжнародним актом взаємодії між країнами у сфері авторського права є «Всесвітня конвенція про авторське право», так звана Женевська конвенція, від 1952 року. Вона також встановлює основи регулювання охорони авторства, і практично відбиває зміст Бернської конвенції, але має кілька відмінностей. Женевська конвенція встановлює «всі країни учасники цієї Конвенції зобов'язані вжити всіх заходів для забезпечення достатньої та ефективної охорони прав авторів і всіх інших власників авторського права»[10, ст. 2]. В ній не висвітлено переліку творів, які підпадають під охорону, лише приблизні списки творів, які не відбивають всієї повноти творчих виявів існуючих на той час. Також вона не передбачає захисту особистих немайнових прав.

Паризька конвенція про охорону промислової власності встановлює право режиму держави, яка підписала дану конвенцію. Вона встановлює, що «держави-учасниці можуть укласти між собою окремі договори, але вони не повинні суперечити цій Конвенції»[10, ст.19]. Тобто країна що її підписала має сприяти захисту авторських прав як осіб своєї держави, так і іноземних держав, зокрема країн які підписали цю конвенцію. Також закріплено загальні правила у сфері матеріального права щодо винаходів, найменувань, товарних знаків чи промислових зразків. Щодо інших результатів творчої чи наукової діяльності, то нею закріплено свої особливості. Наприклад встановлюються вимоги щодо патентування винаходів. Видача патенту в одній країні що підписала конвенцію не зобов'язує інші країни видавати патенти. Така норма спрямована на боротьбу з монопольним становищем винахідника на ринку. Також нормативно врегульовано порядок реєстрації товарних знаків та промислових зразків.

На тлі подій, що відбуваються нині, зовнішньополітичних процесів України доцільно розглянути єдині стандарти ЄС щодо права інтелектуальної власності. Це досить показовий приклад, оскільки Україна в своєму прагненні показати приналежність до країн Європейського Союзу вносить разючі зміни до власного законодавства.

Інтелектуальна власність виступає правом особи на результати своєї творчої діяльності. Всередині Євросоюзу існує і функціонує єдина система охорони прав інтелектуальної власності. Завдяки цьому саме європейська система охорони об'єктів авторського права є конкурентоспроможною серед інших країн світу, що звичайно хорошим чином відбивається на економічних і загальнополітичних процесах.

Євросоюз в свою чергу також дає поштовх для створення власної системи охорони об'єктів інтелектуальної власності та пошуку взаєморозуміння і співробітництва в даній сфері. Основні повноваження у впровадженні нормативів, актів виконують такі органи як Європейський Парламент, Рада міністрів ЄС, Європейська Комісія та Європейський суд. Функціонують також конкретні спеціалізовані органи, такі як Європейська патентна організація та Управління Гармонізації внутрішнього ринку ЄС. Європейська патентна організація є самостійною в своїй діяльності. Нею забезпечується видача патенту на винахід, в свою чергу цим патентом забезпечується в усіх країнах, членах ЄС. При цьому процедура видачі патенту досить проста, немає зайвої бюрократії, видача відбувається на підставі єдиної поданої заяви. Управління гармонізації внутрішнього ринку також не є підрозділом органів ЄС, однак діє на підставі нормативних актів прийнятих Радою ЄС.

Європейська Комісія є суб'єктом законодавчої ініціативи а Європейському Союзі. Вона несе обов'язок одночасно забезпечувати стабільність правовідносин

і разом з тим повинна забезпечувати розвиток системи законодавства Європейського Союзу. Європейські науковці, зокрема Сандро Гоці вважають «систему повноважень Європейської Комісії непослідовною і суперечливою, оскільки вона з одного боку має бути двигуном розвитку європейського законодавства, а з іншого боку повинна залишатись нейтральною і безсторонньою, залишаючись стороннім арбітром, однак це не можливо за умови наявності законодавчої ініціативи»[11, с.208].

Об'єктами права інтелектуальної власності виступають три групи: речі промислової власності, об'єкти авторського права та інші об'єкти. Перша група посідає особливе місце в системі охорони оскільки саме винаходи становлять досить значущу частину відносин в цій сфері. Винахід це результат творчої діяльності людини в будь-якій галузі технології. До винаходу відносять суто технічний пристрій, вид речовини або ж штам бактерій чи клітин. Також можна віднести не суто річ матеріального світу а певний технічний процес чи метод здійснення певної діяльності. Охорона корисних моделей чи винаходів відбувається на основі законодавства країни, в якій був зареєстрований цей патент. Але оскільки майже у всіх країнах схожа система принципів на яких будується охорона, то особливих відмінностей які б перешкоджали в здійсненні свого авторського права в інших країнах. Як зазначає Н. Муссіс «Реєстрація винаходу відбувається після спеціальної експертизи, яка розглядає винахід на відповідність певним критеріям, процедура видачу патенту є досить довготривалою, а через це і досить вартісною, однак після видачі патенту третім особам буде досить нелегко його анулювати, і здійснити це можна лише в судовому порядку»[12, С.60], а нинішньому етапі ведеться мова про створення єдиного патенту, який би діяв на всій території Євросоюзу, однак дана система знаходиться поки в стадії розробки. Зі свого боку можемо додати що вказаний

патент міг би значно спростити процедуру доказування права інтелектуальної власності в різних країнах. Це питання постає вже кілька десятиліть років, однак є певні труднощі, пов'язані з цим, такі як наприклад питання мови.

Значну увагу приділяють торговій марці як знак, за яким споживачі відрізняють продукт чи послугу одного виробника від такого ж продукту іншого виробника. Ф. Болкштейн підсумовує «торгова марка має вирішальне значення оскільки саме за нею, зареєстрованою в установленому законом порядку здійснюється допуск до продажу на території країн Євросоюзу і відповідно охороняється на всій його території»[13]. Саме Управління гармонізації займається питанням реєстрації. Законодавством країн ЄС також передбачено охорону селективних сортів рослин, створених за запатентованою системою.

Для здійснення охорони авторського права як всередині Євросоюзу так і у всьому світі Співтовариство активно співпрацює з різного роду міжнародними організаціями, серед яких Всесвітня організація інтелектуальної власності а також Світовій організації торгівлі. Головне управління Європейської Комісії бере участь в складанні нормативних актів та міжнародних угод зокрема в сфері зовнішньої та внутрішньої торгівлі.

Досить чітко реалізована система реєстрації авторського права відповідно до законодавства США. Як і в більшості країн захист авторства здійснюється з моменту створення твору, в разі якщо він носить оригінальний характер. Однак для беззаперечного захисту своїх прав автор повинен зареєструвати результат своєї творчої діяльності у Федеральному відомстві з авторських прав. Борутою М. В. зазначено «варто розмежувати той факт що захист авторських прав виникає з моменту створення, однак якщо виникне потреба звернутися до суду із позовом про відновлення порушеного авторського права, особа не зможе звернутись, доки таке право не буде зареєстровано»[14, с.147].

Особа, яка виявила бажання зареєструвати авторське право на певний витвір повинна пройти декілька процедур. Спочатку подається відповідна заява зі сплатою мита та обов'язково копією твору для зберігання. Спеціально уповноважений реєстратор розглядає заявку і через певний період виносить рішення про видачу Свідоцтва про реєстрацію патенту, або ж відмовляє у його видачі.

Законодавство США досить чітко трактує порушення авторських прав. Це порушення будь-якого роду прав автора твору чи права на авторство і цілісність твору. За таке порушення встановлюється цивільна або кримінальна відповідальність відповідно до Кодексу Законів Сполучених Штатів Америки. Кримінальній відповідальності підлягають такі злочини як умисне порушення авторського права з метою отримання прибутку; неправомірне використання без зазначення автора; обман в процесі видачі Свідоцтва; неправомірне використання позначки чи імені автора.

Існує також Мадридська система реєстрації товарних знаків. Вона є міжнародною і дає можливість особі що є автором отримати охорону свого твору у країнах, що підписали Мадридську угоду щодо міжнародної реєстрації знаків та відповідний Протокол до неї. В цій угоді зазначено «попередньо здійснюється реєстрація в країні, в якій постійно проживає автор, якщо наприклад товарний знак втрачає охорону в країні походження, то охорона зникає і в інших країнах»[15]. Дана система є досить гнучкою і певною мірою зручною оскільки заявка може подаватись одною з передбачених мов, яка є більш зручною для автора та має досить привабливі строки з боку реєстрації. При подачі заявки на реєстрацію винаходу чи торгової марки особа повинна провести моніторинг для доведення факту оригінальності свого твору. Для всіх країн – членів СОТ, є обов'язковою Угода щодо торгівельних аспектів права на інтелектуальну

власність, так звана TRIPS. Вона має на меті захист від продажу підробок чи копій товарів або послуг та, звісно, захисту доброчесності власників торгових марок. Досить дієвою є система боротьби з контрафактом в Іспанії. В цій країні діє вузько направлена система боротьби і запобігання розповсюдження контрафакту, при цьому вона діє як всередині країни, так і на міжнародному рівні.

РОЗДІЛ 2

ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА МЕХАНІЗМ ДОКАЗУВАННЯ ПОРУШЕННЯ

2.1. Причини виникнення правопорушень в мережі Інтернет та протидія їх виникненню

На сьогоднішній день мережа Інтернет дає змогу отримати будь-яку інформацію, в тому числі програми, твори, комп'ютерні ігри тощо. Не дивлячись на те, що вони охороняються авторським правом доступ до них є відкритим. При бажанні сам автор викладає свій твір у відкритий доступ для завантаження всіма користувачами, або ж це робить інша особа, з порушенням авторських прав. Наприклад особа що купила цифрову копію літературного твору в автора або його представника та додала цей екземпляр у відкритий доступ для всіх користувачів. Загалом процес розміщення твору досить простий, достатньо завантажити цифрову копію файлу до свого комп'ютера і надати доступ необмеженому колу осіб шляхом публікації в мережі Інтернет. Варто диференціювати правопорушення в цій сфері від копіювання, яке не переслідується законом.

«Порушенням є вчинення особою дій, які порушують майнові чи особисті немайнові права автора. Найбільш поширеним порушенням є створення копії чужого твору, як правило незаконне, та їх розповсюдження»[16, с.48]. Одним з таких порушень є плагіат. Більшою мірою воно стосується копіювання результату інтелектуальної діяльності автора. Але цікаво, що суто неправомірне використання чи опублікування чужих матеріалів автора може бути не визнано

плагіатом. Це може диференціюватись як піратство, оскільки саме це є визначальним критерієм, який їх відрізняє. Плагіат це опублікування результатів інтелектуальної діяльності, піратство – навпаки, творчої діяльності.

Власне веб-сайт. В законі не міститься визначення такого ресурсу, ми знаємо лише що він складається з унікальної адреси, доменного імені та масиву інформації, яку й розповсюджує даний сайт, наприклад портал для фільмів чи онлайн-бібліотека тощо. Його визначення міститься лише в Наказі «Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади»[17]. За цим Положенням веб-сайтом є сукупністю програмних і апаратних засобів з унікальною адресою в мережі Інтернет разом з інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певного суб'єкта і забезпечують доступ юридичних і фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інші інформаційні послуги через мережу Інтернет. Щоб розібратись з питанням правомірного чи неправомірного копіювання інформації треба уважно оглянути зміст сайту. П. С. Ріппою вказується «про дозвіл копіювання обов'язково вказують на самому сайті, відповідно там описано чи можна поширювати дану інформацію, вставляти в інші документи, тощо»[18]. Якщо ж такого повідомлення немає потрібно отримати спеціальний дозвіл від автора твору. Розробники майже завжди йдуть на зустріч і якщо надіслати запит на пошту розробника цього сайту, то з отриманням дозволу не виникне особливих проблем. Іноді мають місце відмови, однак це більше стосується специфіки сайту чи порталу. Стосується це здебільшого розміщених на сайті літературних творів, фото-, відео-, окремих комп'ютерних програм. Якщо на сайті представлено одночасно кілька об'єктів авторського права і є потреба їх скопіювати, потрібна згода щодо кожного з них. Однак здебільшого це є

формальністю, оскільки відразу після переходу на сайт до оперативної пам'яті комп'ютера здійснюється копіювання тимчасових файлів. В разі якщо потрібна сторінка без проблем переглядається і можна отримати доступ без наприклад паролю, копіювання дозволене.

І. В. Римаренко робить висновок про те, «якщо ви є розробником сайту та виникає потреба посвідчити авторство даної сторінки, з цим питанням можна звернутись до нотаріуса або до Державної служби інтелектуальної власності»[19]. Реєстрація власної веб-сторінки відкриває більше можливостей розробнику. Наприклад створювати оригінальний контент з авторським неповторним дизайном і графікою. Для захисту прав власності адміністратор сайту може звернутись до патентного повіреного України для реєстрації доменної назви сайту як товарної марки. Це є досить ефективним способом захисту.

Досить прикро це визнавати, але Україна нині є на вершині рейтингу країн, по кількості порушень в галузі авторського права. Досить показовим є факт використання в установах, державних органах програмного забезпечення «Microsoft». Майже 90% програмного забезпечення в них не є ліцензійним. В Україні важко знайти особу яка користується ліцензійною продукцією. Українцям простіше завантажити програмне забезпечення з мережі Інтернет, це можна зробити не встаючи з дивану і не витрачаючи гроші. Однак постає питання авторства. Більшість мешканців займаються піратством і їх це влаштовує. Це проблема необізнаності суспільства та недостатнього розвитку суспільної свідомості в населення.

Найпоширенішим порушенням в галузі авторського права є піратство. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», піратством визнається «опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України і

розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення»[6, ст. 50]. Законодавством встановлюється перелік об'єктів, на які посягають порушники, однак такий перелік не є вичерпним через появу нових унікальних способів вираження твору. Піратство по своїй суті завдає шкоду особам які приймали участь у процесі створення, розповсюдження об'єкту. Боротьба з такою діяльністю часто є малорезультативною, вона провадиться шляхом діяльності державних органів з метою як їх виявлення так і попередження таких злочинів. О. П. Сергєєв трактує захист авторського права як «сукупність заходів, спрямованих на відновлення або визнання авторського права і суміжних прав і захист інтересів їх правоволодільців при порушенні або оспоренні»[20, с.281].

Найважче зараз визначити особу, що порушила право інтелектуальної власності. Звернення до провайдера не має ніякого сенсу, оскільки провайдер може розкрити інформацію про власника домену лише в порядку судового запиту. Можна звернутись до суду зі скаргою і в процесі судового розгляду подати клопотання про витребування у провайдера щодо особи реєстратора сайту.

Існує можливість автора звернутися до власника сайту чи хостингу про порушення його авторського права з вимогою негайного припинення доступу до інформації що підлягає охороні авторського права. Скарга має містити номер реєстрації торгової марки, інформацію що ідентифікує особу яка подала скаргу, як автора твору та контактну інформацію автора. Провайдер несе обов'язок відповісти на дану скаргу вмотивованою відмовою або інформацією про особу реєстратора веб-сайту і повідомити про такий запит реєстратора. Проблема полягає також в тому, що хостинг-провайдери здебільшого не ідентифікують особу, якій надається простір для діяльності. Також вони не відслідковують

актуальність інформації щодо особи, яка є реєстратором веб-сайту. А оскільки це ніяк не регулюється та не носить за собою санкцію провайдери можуть надавати простір під створення сайту особі на основі анонімності.

М. В. Гура в своїй праці зазначає «існує необхідність посилення правової охорони авторів сайту на державному рівні шляхом встановлення їх правового режиму в Цивільному кодексі України та розробку типових договорів для створення сайтів та хостингів»[21, с. 20].

Хоч і судова практика в таких категоріях справ досить мала, однак вона є і такі справи успішно розглядаються і переглядаються судами. Складніше доказати порушення авторських права, адже доказування в даній сфері законодавцем недостатньо врегульовано. Абсолютна більшість сайтів які можуть порушувати авторські права зареєстровані за кордоном, що в свою чергу ускладнює як доказування, так і судовий розгляд справи. Безпосереднє доведення факту порушення також є неможливим через специфікою діяльності яка невіддільна від технічного забезпечення, тобто комп'ютеру. Так, суд може самостійно оглянути вказані сторінки і наглядно переконатись у наявності факту порушення авторського права. Знову ж таки ще одним способом доведення є знімок екрану, однак шанси що його приєднають до справи коливаються. Залежить в даному випадку все від судді. Стандартними засобами доказування є показання свідків і пояснення сторін, але вони не матимуть вирішальної ролі, скоріше будуть розглядатись на рівні із наведеними документальними доказами.

На думку М. Кондрашова «нині існує тенденція презумпції вини власника сайту тобто реєстратора, який своїми діями створює умови для розміщення інформації та встановлює умови розміщення та завантаження інформації та контроль цього процесу і з огляду на це існує потреба закріплення такої презумпції на законодавчому рівні»[22, с.49]. В результаті звернення до суду

особа може сподіватись на припинення протиправної діяльності власником сайту. Досить часто також суд задовольняє вимогу про відшкодування шкоди, завданої неправомірним використанням об'єкта авторського права.

Далі має місце цікава неточність законодавця, навмисна чи то без умислу. Постанова Пленуму ВГСУ №12 від 17.10.2012 р. каже, що при розгляді вимоги про відшкодування в судовому порядку майнової шкоди судом застосовується презумпція вини особи, яка завдала шкоду і відповідно вона доводить відсутність вини у своєму діянні[23, с.12]. В цій же постанові вказано що за авторською правовою системою охорони об'єктів цих прав захист авторам надається лише проти будь-якого свідомого несанкціонованого використання іншою особою. Наголошуємо на факті свідомого використання. Враховуючи це ми можемо дійти висновку що якщо порушник доведе що він не знав і не міг знати що використовував чужий твір, він може уникнути відповідальності.

В випадку коли треба довести факт незаконного використання іншою особою твору який не був опублікований раніше, обов'язок доведення факту такого порушення полягає на автора, тобто позивача. Позивач повинен мати докази факту введення твору в оборот. За вказівками Пленуму ВГСУ дійсно, якщо твір не був жодного разу опублікований, відповідно і нема факту порушення авторського права.

Законом України «Про авторське право і суміжні права» оприлюднення визначається як дія, що здійснюється за згодою автора, вперше робить твір доступним для широкого загалу. В Пленумі Термін «оприлюднення» не використовується, однак зосереджується увага на введенні в цивільний оборот твору. Це не скільки недопустимо, більшою мірою це недоречно у випадку з твором. В даному випадку твір ототожнюється з примірником твору, як річчю матеріального світу. Адже твір як результат творчої діяльності неможливо ввести

в цивільний оборот на відміну від речі матеріального світу, в якій втілено твір. Згадаємо наступне: не всі твори вводяться в оборот способом опублікування тобто друку і продажу примірників. Досить багато літератури залишається всередині мережі Інтернет і не має на мені друкування та поширення примірників.

Отже можемо дійти висновку, що обов'язковим при прийнятті судом рішення по справі є введення твору в цивільний оборот, тобто фактично його продаж або дарування. Ця ж Постанова каже нам про захист проти будь-якого несанкціонованого використання результату творчої діяльності незалежно від форми вини суб'єкта, який порушує права автора. Законодавство України потребує змін, які б повністю врегульовували відносини в сфері авторського права, зокрема в мережі Інтернет. Нині ж ці відносини мало того, що не врегульовані, але й норми які потрібні автору для захисту порушеного права знаходяться в численній кількості нормативних актів, подекуди суперечать одна одній.

Існують також певні методи і способи охорони авторського права шляхом запобігання копіюванню наприклад чи встановлення лімітів перегляду, їх досить значна кількість однак вони не дають гарантії того, що твір автора не буде опубліковано чи поширено. Серед таких способів можна виділити обмеження функціональності. Простіше кажучи автор надає користувачу якщо це стосується книжки наприклад уривок, якщо користувачу подобається, він має можливість придбати ліцензований примірник у електронному варіанті. Саме зараз це досить поширено в онлайн бібліотеках. Автор розміщує уривок свого твору, а за повну версію потрібно вже платити. Менш розповсюдженим є використання додаткового програмного забезпечення, яке перетворює твір на буквено-цифрові символи і для перегляду файлу потрібно знати ключ. Це може бути слово чи

випадковий набір символів. Такий метод називається Криптографічним файлом. В більшості випадків такі методи не є дієвими, адже нинішнє суспільство починає знайомитись з інформаційними технологіями мало не з пелюшок, а отже обійти такий захист не складе особливих зусиль.

Недооціненою в таких спорах є роль посередників (провайдер доступу до мережі Інтернет, хостинг-провайдер, кеш-провайдер). Без їх участі неможливий доступ користувачів до інформації що є порушенням авторського права. Так, в них нема обов'язку збирати данні про своїх користувачів, однак є можливість унеможливити порушення права автора за умови явного контрафакту.

Законодавством України передбачена також кримінальна відповідальність за порушення у сфері авторського права. Ст. 176 Кримінального кодексу України визначає незаконне відтворення, розповсюдження об'єктів авторського права, якщо це заподіяло матеріальні збитків значному, великому чи особливо великому розмірі [24, ст. 176]. Санкція норми передбачає штраф, виправні роботи або позбавлення волі з повною конфіскацією всіх екземплярів творів. Більшість науковців приходять до висновку що такі злочини здійснюються лише у формі прямого умислу, і диспозицією статті це власне і вказано. Однак деякі особи приходять висновку що потрібно виключити з цієї норми саме умову про умисне діяння, оскільки розвиток технічного забезпечення може зіграти з володільцем злий жарт. Технології копіювання і розповсюдження інформації працюють як ніколи швидко раніше і деякі файли завантажуються в пам'ять пристрою досить швидко.

Отже виходячи з норм законодавства правопорушення в сфері авторського права є досить розповсюдженими, існує судова практика з вирішення таких спорів, однак не всі правопорушення в цій галузі можна запобігти та вирішити

питання про порушені інтереси автора або ж здійснити дії що запобігають такому порушенню.

2.2. Методика доказування авторського права на твір в процесі вирішення спору

Як вже визначено законодавством автор не повинен здійснювати певних дій для захисту прав інтелектуальної власності на твір, його права виникають в результаті створення ним твору. Автор може зареєструвати твір у встановленому законом порядку, однак така дія не є обов'язковою, вона здійснюється на власний розсуд автора.

Законодавство встановлює певну «презумпцію авторства», вона несе в собі твердження що автором є особа, яка визначена на одному з примірників твору у встановленому законом порядку як автор, за відсутності доказів що це заперечують. В останні роки складається досить неоднозначна судова практика у спорах щодо встановлення права інтелектуальної власності на твір. Як вже зазначалось раніше визнаним всім світом знаком, що охороняє об'єкт авторського права є - ©, латинська літера с обведена колом. Іншим елементом захисту авторського права є зазначення імені автора після такого знаку та рік, в якому вперше твір було опубліковано, таку послідовність зазначають на кожному примірнику твору, який буде публікуватись чи друкуватись в майбутньому.

Дієвим способом захисту авторського права є реєстрація у встановленому законом порядку. Свідоцтво державного зразка видається Державною службою України з питань інтелектуальної власності [25, с.4]. Для такої реєстрації потрібно подати належним чином оформлену заяву, екземпляр твору та

квитанцію про сплату державного мита. Видача свідоцтва реєструється в офіційному бюлетені Департаменту інтелектуальної власності, Реєструється в спеціалізованому Державному реєстрі, після чого особа й отримує свідоцтво про право інтелектуальної власності. Закон України «Про авторське право та суміжні права» встановлює,- за відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, що зазначена в примірнику твору належним чином[5, ст.11]. При цьому це може бути твір в матеріальній формі (книжка), так і твір електронного формату. Якщо ж це, наприклад, кінематографічний об'єкт то автором є особа зазначена в творі, це може бути як фізична так і юридична особа. Саме цей факт виступає підставою для застосування презумпції авторства.

О. О. Штефан зазначила «автор звільняється від обов'язку доказування авторства до його спростування у справах з авторських правовідносин(окрім спорів про визнання авторства чи співавторства)»[26, с.55]. Пленум Верховного господарського суду України робить висновок що «спори з питань визначення авторства твору різного роду повинні вирішуватись виходячи з презумпції авторства»[26]. Форма твору в такому вигляді не має значення, оскільки він може бути матеріальним об'єктом або ж записаним на електронний носій.

Якщо ж спір з питання авторства все ж виник справжній автор повинен оспорювати своє право в судовому порядку. Як правило такі справи вирішуються порядку цивільного та господарського судочинства. Рідше проводиться розслідування щодо порушень суб'єктами законодавства про захист економічної конкуренції. Найчастіше такі порушення виникають на різного роду сайтах, які надають іншим користувачам в користування різноманітні матеріали. Найчастіше виникають порушення з приводу використання торгівельних марок, дещо рідше фіксуються спори про спростування недостовірної інформації з Інтернет-ресурсу.

Веб-сайт є багатограним явищем, яке поєднує різні сфери та поняття в галузі інтелектуальної власності. Його наповнення як правило є інтелектуальною власністю його власника. Власником сайту виступає особа, яка його зареєструвала. Однак є випадки коли власник сайту не є власником сторінки. Тобто сайт є більш ширшим поняттям і включає в себе веб-сторінки. Реєстратор сайту може надавати його для розміщення інформації зацікавленим особам, давати можливість нею керувати і розміщувати матеріали, які він забажає. Прикладом такого використання і всім нам відомі соціальні мережі, які ми щоденно використовуємо в своєму повсякденному житті. Сайт надає нам можливість зареєструвати сторінку та створювати контент, який ми вважаємо необхідним. При цьому інформацію, яку ми вважаємо за доцільне поширити може побачити кожен користувач (в деяких випадках є можливість обмежити коло осіб, які можуть переглядати розміщену інформацію на сторінці).

В такому випадку важливо визначити належного відповідача в спорі про порушення права інтелектуальної власності.

Задля запобігання програшу в суді в даному спорі і виникає необхідність надати правильним чином оформлені докази, які можна застосувати в процесі судочинства. Постанова ВСУ «Про застосування норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» каже, - належним відповідачем у справі про захист авторського права є особа, яка своїми діями порушила особисті немайнові чи майнові права суб'єктів авторського права. Вирішення подібного спору повинно керуватись фактом перебування сайту і інформації що на ньому опублікована в віданні особи, які є відповідачем у спорі. Власник сайту, який певним чином контролює процес розміщення інформації шляхом створення умов та правил користування ресурсом на вимогу може видалити об'єкт або його фрагмент за сторінки особи що його розмістила.

Веб-сторінка, як вже зазначалось, є складовою частиною веб-сайту. Відповідно до Закону України «Про електронні документи і електронний документообіг», - є електронним документом та її доставку до суду можна вважати неможливою. Однак саме вона містить інформацію, що порушує авторські права. Постає питання: Як залучити таку сторінку як доказ в справах про порушення авторського права?

Існує низка способів і методів фіксування правопорушення в мережі Інтернет. В разі якщо інформація про порушення міститься на сайті роздруковані матеріали і зображення з цього сайту можуть прийматись судом як письмовий доказ. Хоч Пленум ВГСУ каже що «роздруківка сторінки не є доказом у справі» [27, п.46], - однак судова практика свідчить про інше. Матеріали що надаються в Єдиному державному реєстрі судових справ свідчать про прийняття таких доказів до справи, якщо сторони не заперечують проти цього.

Зафіксувати зміст сайту, що порушує авторські права можна на інформаційний носій, наприклад магнітний диск, CD тощо. Фактично такий спосіб відрізняється від попереднього лише формою в якій подається до суду як доказ.

Найбільш достовірним та об'єктивним вважається огляд судом змісту сайту безпосередньо. Досить часто автор звертається до суду з заявою про забезпечення доказів, такий огляд прирівнюється до огляду судом за місцезнаходженням доказу. Цивільний процесуальний кодекс України встановлює « доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи» [28, ст. 76]. ЦПК також закріплює можливість огляду суддею змісту веб-сторінки: «суд за заявою учасника або з власної ініціативи може оглянути веб-

сайт, сторінку, інші місця збереження даних в мережі Інтернет з метою встановлення та фіксування їх змісту»[28, ст.85]. Існує також можливість залучення спеціаліста до процесу такого огляду в разі, якщо дана справа потребує спеціальних знань чи вмінь.

Відомі випадки коли особа (реєстратор сайту або власник веб-сторінки) може впливати на її зміст. Залежно від браузера в якому здійснюється огляд сторінки зміст цієї самої сторінки може варіюватись. Можливий і інший варіант, при якому зміст, дизайн чи внутрішня наповненість сторінки буде змінюватись через певний проміжок часу (цей час може варіюватись, як від п'яти хвилин так і до кількох годин). В таких випадках залучення спеціаліста є доцільним, оскільки лише він може визначити у вихідному коді сторінки таке варіювання її змісту. Якщо ж за допомогою огляду судом із залученням спеціаліста не вдається виявити таке втручання доцільно провести судову експертизу.

Такий самий огляд може здійснити нотаріус, однак важливо пам'ятати про те що іноді потрібно мати спеціальні вузько направлені знання, якими пересічна особа може не володіти, а нотаріус в такому випадку не може залучити спеціаліста. В результаті огляду сторінки нотаріусом заповнюється протокол огляду такої сторінки та завіряється у встановленому законом порядку.

Як доказ неправомірного розміщення об'єкту інтелектуальної власності може слугувати копії файлів, що формують сайт, в тому числі такі файли, які формують системну інформацію. Такі файли можна отримати звернувшись до провайдера, однак не завжди провайдер надає згадану інформацію і як правило відмовляє. Однак такі файли без проблем можна долучити до справи як речові докази порушення права інтелектуальної власності. Це вже питання добросовісності провайдера, його можливостей тощо.

Безпосередньо при здійсненні судової експертизи експерт фіксує інформацію, що вдається отримати в ході дослідження сайту чи сторінки. Такий огляд також залучається до справи та є доказом у справі.

РОЗДІЛ 3

РЕАЛІЗАЦІЯ АВТОРОМ СВОЇХ ПРАВ, ЗОКРЕМА НА УМОВАХ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

3.1. Використання твору за згодою автора на договірній основі

Одним з варіантів відчуження майнових прав на авторський твір, винахід, комп'ютерне програмування тощо є його відчуження на основі авторського договору. Відповідно до Закону України «Про авторські і суміжні права» передбачена можливість «передати свої майнові права будь-якій іншій особі повністю або частково»[6, ст. 31].

Основу правового регулювання договірних правовідносин встановлює Цивільний Кодекс України. В питаннях регулювання договірних відносин в сфері авторського права слід керуватись Книгою 4 та 5 Цивільного Кодексу, Які встановлюють нормативне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності та положень щодо договірних зобов'язань.

Існують різні погляди щодо поняття авторського договору. Досить багато науковців наводять поняття авторського договору виходячи з суб'єктивних аспектів кожної конкретної ситуації. Влучною є думка О. А. Подопригори «авторським договором вважається угода автора чи його правонаступника з іншими особами про вчинення відповідно до закону будь-яких дій із приводу володіння, користування та розпорядження твором»[29, с. 230]. Відповідно до законодавства «авторський договір це оформлені документально відносини автора чи особи що володіє авторськими правами щодо передачі своїх майнових

прав будь-якій особі повністю або частково»[6, ст. 31]. Тобто автор передає чи зобов'язується передати іншій особі саме майнові права щодо твору. Деякі науковці, зокрема Чернишева С. А. вважає «договір не спосіб відчуження авторських прав, а одна з можливостей їх реалізації»[30, с. 28]. Такий підхід на нашу думку є найбільш влучним, оскільки договір не спрямований на позбавлення автора його прав щодо твору, лише деякою мірою. Автор сам вирішує на свій розсуд питання про передачу майнових прав на твір. Зокрема автор сам вирішує питання щодо передачі виключне право на використання свого твору на підставі такого договору, наприклад використання літературного твору з метою екранізації. Варто зазначити що даний вид договору суттєво відрізняється від стандартного договору купівлі-продажу, який передбачає передачу об'єкту матеріального світу в той час як інтелектуальна власність хоч і може бути втілена в річ матеріального світу, однак має іншу природу.

Предмет авторського договору визначений в статті 32 Закону України «Про авторське право та суміжні права», ним визнаються «майнові права які передаються від автора замовнику цього твору»[6, ст. 32]. О. Сергеев в свою чергу пропонує «диференціювати поняття об'єкту і предмету авторського договору, оскільки вирішальним постає питання про вид і характер прав, які передаються цим конкретним договором»[31, с.279]. В свою чергу ті майнові права, які не зазначені в договорі вважаються не переданими.

Сторони договору в сфері інтелектуальної власності витікають із суб'єктів авторського права. Зокрема це особи які можуть реалізувати свої права шляхом укладення правочинів. Однак тут є своя специфіка. Оскільки суб'єктами авторського права можуть бути неповнолітні та малолітні особи, недієздатні або особи дієздатність яких обмежена в судовому порядку.

Малолітня особа може реалізувати свої права на результати інтелектуальної та творчої діяльності, однак лише особисті немайнові права зокрема використання псевдоніму чи визнання малолітньої особи автором твору. Самостійно реалізувати майнові права на твір особа не може. Відповідно до Цивільного кодексу «батьки (усиновлювачі) є законними представниками своїх малолітніх чи неповнолітніх дітей; опікун є законним представником малолітньої особи та фізичної особи, визнаною недієздатною чи обмежено дієздатною»[31, ст. 242], а отже розпорядження майновими авторськими правами від імені малолітньої особи можуть здійснювати батьки автора, усиновлювачі чи опікуни.

Неповнолітні особи можуть самостійно здійснювати майнові права на результати своєї інтелектуальної чи творчої діяльності. Оскільки творцями можуть бути як недієздатні так і обмежено дієздатні, варто розрізнити їх можливість розпоряджатись майновими правами щодо власного твору. Відповідно до Цивільного кодексу «особа, цивільна дієздатність якої обмежена, може самостійно вчиняти лише дрібні побутові правочини»[32, ст.37], виходячи з цього особа дієздатність якої обмежена, не може бути стороною в авторському договорі. Однак ця ж стаття вказує «Правочини, що виходять за межі дрібних побутових, вчиняються за згодою особи, яка є піклувальником»[32, ст. 37],- отже особа, цивільна дієздатність якої обмежена все ж таки може бути стороною авторського договору, однак лише за наявності попередньої згоди опікуна. Така згода обов'язково оформлюється в письмовому вигляді, але попередньо опікун повинен ознайомитись з усіма умовами авторського договору, який укладається.

Недієздатна фізична особа не може вчиняти будь-які правочини. Відповідно до Цивільного кодексу «правочини від імені недієздатної фізичної особи та в її інтересах вчиняються опікуном»[32, ст.41],- а отже особа може

розпоряджатись майновими правами щодо об'єкта інтелектуальної власності лише через опікуна.

На думку О. В. Дзери «держава також може бути стороною авторського договору, оскільки може отримувати або передавати майнові авторські права за договором»[33, с. 727],- а отже вона може здійснювати свої права безпосередньо (через органи державної влади), або опосередковано, через підприємства, установи або організації.

Форма такого договору обов'язково повинна бути письмовою, але не обов'язково нотаріально завіреною. Але Цивільний кодекс встановлює «недотримання сторонами письмової форми правочину, яка встановлена законом, не має наслідком його недійсність»[32, ст.218], тобто заперечення однією зі сторін факту вчинення правочину може доводитись певними доказами, однак не можливо прийняти рішення ґрунтуючись лише на показах свідків. Докази, які застосовуються в спорі про наявність чи відсутність правочину повинні нести в собі факти що свідчать про укладення договору. При цьому варто зазначити, що матеріальні докази, що свідчать лише про намір укласти договір не можуть бути прийняті судом як доказ наявності авторського договору.

Зміст договору становлять права і обов'язки його сторін. Законодавство встановлює істотні умови авторського договору «строк дії договору, спосіб використання твору, розміру і порядку виплати авторської винагороди та інших умов, щодо яких за вимогою однієї зі сторін повинно досягнуто згоди»[6, ст.33].

Ціна договору є грошовою сумою, що сплачується покупцем за певний товар. В договорах в сфері авторського права ціну договору називають винагородою, яка сплачується автору за використання об'єкта інтелектуальної власності. Згідно з законодавством «в авторському договорі може бути

зазначений конкретний розмір винагороди, порядок її визначення та обов'язково строк оплати»[34, с.216],- тобто винагорода за авторським договором може встановлюватись як одноразово так і протягом певного періоду, як відсоток або ж певна фіксована сума.

В результаті сторони досягають згоди з усіх істотних умов договору та виражають свої взаємні права та обов'язки на матеріальному об'єкті, або електронному носієві. З цього моменту договір вважається укладеним і належним чином оформленим.

В свою чергу договір про передачу майнових прав на твір можна укласти не тільки безпосередньо особисто, а й через Інтернет. Такий процес укладення через свою зручність та швидкість нині укладається досить часто.

На думку Д. Сахарука «електронна форма правочину є окремою формою правочину яка ототожнюється з письмовою формою правочину, однак вона існує у вигляді запису на електронному носії, який зручно зберігати і на вимогу можна відтворити на матеріальному носії, тобто папері»[35, с.43].

Важливим постає питання підпису такого договору, оскільки в матеріальній формі його не існує, однак згода сторін виражається саме підписом. Нині існує вихід з даної ситуації і він полягає в застосуванні електронного підпису. Електронним підписом є спосіб підписання електронного документа, графічне зображення підпису та/або паролю, що ідентифікує користувача.

Нині в Україні діє Закон України «Про електронний цифровий підпис», що встановлює норми, що регулюють використання електронного цифрового підпису. Такий підпис встановлюється за допомогою персонального ключа, що відомий лише особі, якій присвоєно такий підпис. При цьому моментом підписання договору є використання електронного підпису, електронного

підпису з одноразовим ідентифікатором або аналога ручного підпису (такий спосіб використовується як правило засобами факсимільного зв'язку). Законодавством встановлено що «одноразовий ідентифікатор це алфавітно-цифрова послідовність, що отримує особа, яка прийняла пропозицію укладення електронного договору шляхом реєстрації в інформаційно-телекомунікаційній системі суб'єкта електронної комерції що надав оферту[36, ст.3], якщо простіше, то це є певною цифровою чи буквеною комбінацією, яку отримує покупець, способом мобільного зв'язку чи електронного листування та ідентифікується і відповідно приймається акцепт.

Укладення договору таким чином має свої специфічні особливості. Як вже було зазначено в разі виникнення спірних правовідносин важко визначити достовірність факту укладення договору і незмінності умов, які закріплені в договорі. Також в спірних правовідносинах часто виникає потреба визначення сторін договору укладеного в електронному вигляді, простіше кажучи складно з'ясувати факт того, що договір справді був укладений конкретними особами, а технологія цифрового підпису хоч і є досить новою, однак в умовах сучасності досить легко можна підробити.

Основи правового регулювання укладення договорів в електронній формі регулює Закон України «Про електронну комерцію». Даний закон встановлює поняття електронного правочину та електронного договору. За законом «електронний правочин це дія особи спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав або обов'язків, що здійснена з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем»[37, ст.3]. Електронним договором встановлюється «домовленість двох або більше сторін, що спрямована на встановлення, зміну чи припинення цивільних прав або обов'язків та оформлена відповідним договором, укладеним в електронній формі»[37, ст.3].

Разом з укладенням договору в електронній формі постає питання про визначення методу розрахунку за таким договором. Саме в договорі повинен бути закріплений спосіб оплати, такий як готівка, електронні гроші, переказ коштів або інший спосіб, до згоди щодо якого дійдуть сторони договору. Але обов'язково особа, яка отримала оплату за таким договором повинна надати контрагенту документ що підтверджує факт отримання грошей. Таким підтвердженням може бути касовий чек, квитанція в електронному вигляді тощо.

Звісно сторони повинні цивілізовано відноситись до питання захисту персональних даних в такому договорі. Безперечно особа, яка бажає стати стороною електронного договору повинна бути готова дати згоду на обробку таких даних, контрагент в свою чергу повинен зробити все можливе для захисту особистих даних як іншої сторони, так і своїх власних.

Отже авторський договір зараз досить широко використовується як в Україні так і в світі. В свою чергу електронна форма авторського договору використовується не так часто, однак досить впевнено входить до цивільного обігу і все частіше використовується через свою зручність і можливість узгодити всі істотні умови без особистої зустрічі, наприклад шляхом листування. При цьому зручність полягає також у збереженні особистого часу контрагентів. Все більше поповнюється судова практика з таких спорів та суд в разі виникнення спірних правовідносин може неупереджено та професійно вирішити спір.

3.2. Вільна публічна ліцензія як новела світового законодавства

Інститут вільної публічної ліцензії не є широко відомим інститутом авторського права в Україні, однак в світі набирає досить серйозні оберти.

Виходячи з цього ми вважаємо висвітлення даного питання доцільним в рамках захисту автором інтелектуального права на твір.

Україна в рамках сьогодення законодавчо не закріплює і не обґрунтовує питання вільної ліцензії через що її використання є проблематичним, однак за умови існування законодавства в цій галузі можливо уникнути досить багато спірних моментів.

Єдине поняття вільної публічної ліцензії надається в Рекомендаціях щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав. За цим актом вільна публічна ліцензія це «загальнодоступний договір приєднання, що надає особі, яка приєдналася до такого договору безоплатний дозвіл на використання об'єкта авторського права та (або) суміжних прав певними способами, визначеними ліцензією»[38, п.1]. Хоч Рекомендації і знаходять місце в законодавстві вільній ліцензії, однак його використання дещо ускладнено.

Відповідно до Цивільного кодексу України «ліцензійний договір є договором щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності на твір»[32, ст.1107]. Науковці називають вільну публічну ліцензію «особливим видом ліцензійного договору, який надає право на використання об'єкта інтелектуальної власності певними способами невизначеному колу осіб без обов'язкової виплати грошової винагороди суб'єкту авторського прав та(або) суміжних прав»[39, с.66]. За умовами цього договору будь-яка особа може приєднатись до нього за умовами які надає автор, в абсолютній більшості така ліцензія є безоплатною.

Світова практика застосування таких договорів налічує десятки років, існують десятки видавників найпоширеніших груп ліцензій, серед яких

організація що бере свій початок в США,- Creative Commons. Ця організація надає авторам типові договори, за допомогою яких вони можуть поширювати свої твори на необмежену кількість осіб, в свою чергу споживач може вільно і без перешкод користуватись об'єктом авторського права. Ліцензії які надаються організацією Creative Commons характеризуються тим, що не вимагають від правовласника і користувача твору підписання договору як такого і будь-якого роду ідентифікації чи реєстрації. Сама ця організація наводить декілька різновидів ліцензій, а автор в свою чергу обирає найзручнішу і доцільну зважаючи на вид об'єкту авторського права. Організація ЮНЕСКО в 2011 році визнала відкриту публічну ліцензію цивільно-правовим договором що існує в межах правового законодавства.

Сучасні науковці, які досліджують правову природу публічної ліцензії не приходять до однозначного висновку щодо такого типу договору. З погляду О. Жилінкова «доцільно розглядати ліцензію Creative Commons як односторонній правочин, в якому висловлено волю однієї особи на надання дозволу використовувати об'єкт авторського права або суміжного права визначеним способом іншій особі, а отже обов'язок вчиняти певні дії або утриматись від їх вчинення покладається лише на споживача»[5, с.4]. Але ми схилиємось до думки що такий правочин все ж є двостороннім, оскільки він несе взаємні права і обов'язки як користувача(ліцензіат), так і ліцензіара.

Спірним постає питання форми договору. Законодавство України Дає чітку норму «договори про передачу майнових та немайнових прав на використання творів повинні укладатись в письмовій формі»[6, ст. 33]. Тобто договір повинен бути закріпленим в одному або кількох документах. За Цивільним кодексом України «договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної

власності укладається в письмовій формі, в свою чергу недодержання письмової форми договору щодо розпорядження такими правами є нікчемним»[32, ст.1107].

З точки зору розумної логіки це неможливо, оскільки договір передбачає використання об'єкта необмеженою кількістю осіб, необмежену кількість разів. Підписання такої кількості договорів є неможливим. Законодавство в свою чергу не регулює питання використання електронної форми договору належним чином. Так, існують способи підписання електронних договорів за допомогою електронного цифрового підпису і лише в випадку підписання за допомогою електронного цифрового підпису такий договір буде вважатись письмовим і правомірним. В світі більш поширеним способом підписання такого договору це прийняття згоди на спеціальному сайті шляхом натискання клавіші, однак наше законодавство не визнає такий договір письмовою формою.

Як вже зазначалось існує багато видів вільної ліцензії серед яких так званий «copyleft» що є повною протилежністю так званому копірайту. Копілефт це вид вільної ліцензії при якому споживач може вільно використовувати твори автора під час створення своїх власних творів, що передбачає створення похідного твору без отримання дозволу від автора первинного твору. Це досить специфічний і вузько направлений вид публічних ліцензій, найчастіше використовується розробниками програмного забезпечення. Така концепція використовується авторами-розробниками, які не хочуть обмежувати можливості і фантазію споживачів, забезпечити їм можливість пристосовувати об'єкт для своїх потреб та у спосіб а також вільно поширювати копії такого об'єкту без будь-якої відповідальності.

Для того, щоб об'єкт інтелектуальної власності підлягав копілефту автор твору повинен зазначити умови використання такого твору, можливість його використання необмеженою кількістю осіб необмежену кількість разів та

обов'язок, який покладається на автора похідного твору: не перешкоджати подальшому використанню твору, що зазнав змін.

Копілефт звичайно може бути декількох варіацій в залежності від переліку прав що надаються споживачу щодо об'єкта інтелектуальної власності. Він може бути суворим, слабким. Широким або вузьким.

Отже стрімкий розвиток комп'ютерних технологій, модифікація міжнародного права відповідно до нових стандартів повинна штовхати розвитку законодавства в даній галузі. Копілефт в наш час є дієвим інструментом для розповсюдження об'єкту авторського права і неврегульованість такого питання законодавцем призводить до неможливості його застосування. Повинна бути проведена робота із вдосконалення і узгодження існуючого законодавства та звісно впровадження норм на рівні зі світовим законодавством, що сприяло б вільному поширенню і розповсюдженню об'єктів авторського права.

ВИСНОВКИ

Отже в ході дослідження даної тематики можна прийти до висновку що інститут авторського права в світі рухається вперед і розвивається в геометричній прогресії. Нагальним є закріплення законодавцем норм, що в світі вже є нормальною практикою а в нашій країні не розглядається як джерело права. Поряд із нормативним закріпленням певних аспектів інтелектуальної власності не менш важливим виступає процес і механізм охорони авторського права державними органами. Автор як суб'єкт створення твору повинен мати право без перешкод здійснювати свою діяльність відповідно до вимог чинного законодавства не боячись за свій твір та його подальшу долю.

Дане питання повинно охоплювати не тільки творчу діяльність людини а і аспекти інтелектуальної власності, оскільки автор винаходу може спроектувати певний об'єкт, і при цьому забезпечити йому певну правову охорону з боку держави в разі порушення права інтелектуальної власності. Правильно створений і діючий механізм захисту авторського права та права інтелектуальної власності за своєю суттю повинен стимулювати творчу діяльність особи, її фінансове забезпечення, тим самим збагачуючи фінансову систему держави.

В ході написання дипломної роботи було досліджено поняття і сутність авторського права та розмежування права інтелектуальної власності, його сутності та цілей, які воно переслідує.

Нами було проаналізовано міжнародні акти як підписані так і ратифіковані на території України, акти що носять рекомендаційний характер, а також діюче законодавство України, його недоліки та сильні сторони. Зокрема акти, які

регулюють захист авторського права безпосередньо, методи такого захисту, запропоновані законодавцем та їх застосування в практичній діяльності автора.

Було досліджено процедуру захисту авторського права автором самотійно, так і в судовому порядку. В ході розгляду таких способів захисту дійшли висновку, що вони є малоефективними хоч і практика розгляду таких справ в Україні існує. В разі якщо автор все ж вирішив звернутись до суду за відшкодуванням збитків, понесених шляхом порушення його прав в мережі інтернет, то найчастіше масштаб збитків не є такого великого розміру, щоб витратити кошти на судовий процес в справі, до того ж існує проблема доказування порушення.

Нині законодавство в сфері застосування авторського права та його захисту потребує щонайперше це узгодження норм Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право та суміжні права» між собою а також їх орієнтація на норми Європейського Союзу в зазначеній галузі.

Окрім цього важливо посилити відповідальність за порушення авторського права та права інтелектуальної власності, оскільки ця галузь передбачає досить малий обсяг відповідальності за такі порушення і шкода нанесена такими діями не спів мірна з відповідальністю, яку понесе порушник.

Також виникла проблема у вдосконаленні системи реєстрації майнових прав на промисловий зразок. Існує потреба в удосконаленні процесу експертизи такого промислового зразку на предмет новизни та здатності до відтворення в умовах сучасності та доцільності такого виробу.

Зважаючи на тему дослідження потрібно зауважити на необхідність закріплення норм, що стосуються правового регулювання авторського права саме в мережі Інтернет. Законодавство встановлює основи правового регулювання в

цьому напрямку, однак бракує норм що стосуються окремих відносин, наприклад процес фіксування доказової інформації на веб-сторінці та використання такої бази в судочинстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про телекомунікації» №1280-IV від 18.11.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T031280.html
2. Енциклопедія інтелектуальної власності / за ред. проф. П. П. Крайнева. – К. : Старт-98, 2012. – С.254.
3. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права / С. В. Бондаренко. – К. : Ін-т. інтел. власн. і права, 2008. – С.11.
4. Серебровський В. І. Питання радянського авторського права. / М. : Академія наук СРСР, 1956. – 283 с.
5. Дроб'язко в. С., Право інтелектуальної власності: Навчальний посібник. – К.:Юрінком Інтер, 2004.- с.145;
6. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
7. Афанасьєва К. О. Авторське право: практ. посібник / К. О. Афанасьєва. – К. : Атіка, 2006. – С. 93.
8. Коссак В. М., Якубівський І. Є. Право інтелектуальної власності: Підручник / В. М. Коссак, І. Є. Якубівський. – К. : Істина, 2007. – С. 9.
9. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 // База даних «Законодавство України» / Відомості Верховної Ради України; Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_051
10. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року // Зібрання чинних міжнародних договорів України - 1990 р., № 1, стор. 320.
11. 4. Гоці Сандро. Європейська Комісія. Процеси ухвалення рішень і виконавчі повноваження / Сандро Гоці; пер. з італійської. – К.: К.І.С., 2007. – 208 с.
12. Муссіс Н. Вступ до Європейського Союзу. Право, економіка, політика. 2. Спільний ринок. / Пер. з англ. Під ред. Шниркова О.І., Дайнеко В.В. – К.: ЦЄС, ІМВ, ВЦ “Київський університет”, 1999. – 60 с.

13. Промова Комісара з питань внутрішнього ринку Ф. Болкештейна “Охорона промислової власності у Європі та її місце у світі” на конференції Управління торгової марки в Аліканте, 29 травня 2000.
14. Борута М. В. Авторське право як об’єкт адміністративно-правової охорони / М. В. Борута // Право і Безпека. – 2011. – № 2. – С. 147-151.
15. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14.04.1891 (із змінами) (набуття чинності для України: 25.12.1991).
16. Шемшученко Ю.С. Юридична енциклопедія: Енциклопедія в 6 томах / Редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : «Українська енциклопедія», 2003. – С. 48.
17. Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 листопада 2002 року N 327/225.
18. Ріппа П.С. Забезпечення авторських прав у мережі Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
19. Римаренко І.В. Захист авторських прав та творів, розміщених в Інтернеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
20. Сергеев А. П. Авторское право России. – Спб, 1994. – С. 281.
21. Гура В. С. Цивільно-правова охорона Інтернет-сайту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. С. Гура. – Київ, 2006. – 20 с.
22. Кондрашов М. Защита интеллектуальной собственности при использовании файлообменных сетей / М. Кондрашов // Хоз-во и право. – 2010. – №9. – С. 49–56.
23. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності від 2012 — 2012 р., № 6, стор. 57.
24. Кримінальний кодекс України | від 05.04.2001 № 2341-III
25. Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: затверджено постановою КМ України від 27.12. 2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 52. – Ст. 2369.

26. Штефан О. Альтернативна судова юрисдикція з розгляду цивільних справ у країнах ЄС / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2013. – № 3. – С. 55–62.
27. Пленум ВГС України від 17 жовтня 2012 року «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності»
28. Цивільний процесуальний кодекс України : станом на 1 січ. 2012 р. – Х. : Одісей, 2012. – 184 с. – (Закони України)
29. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України: навч. посібн. для студ. юрид. вузів і фак. ун-тів. / О.А. Підпригора. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 334 с.
30. Чернышева С. А. Авторский договор в гражданском праве России / С. А. Чернышева. — М. : Гардарика, 1996. — 104 с/
31. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: учебник; Издание второе, переработанное и дополненное. М.: Проспект, 1999. 752 с.
32. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Елеутронний ресурс]// Відомості Верховної Ради України 18.12.2016 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv/page>
33. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за заг. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця; [наук. ред.: М. М. Хоменко]
34. Веретельник Л.К. Систематизація договорів у цивільному праві: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03/ Л.К. Веретельник – Х. : національний університет внутрішніх справ, 2007. – 199 с/
35. Сахарук Д. Поняття та види форми правочину. // Підприємництво, господарство і право. – 2003 – № 12. – С. 43–47.
36. Закон України "Про електронний цифровий підпис" [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15>

37. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19>.
38. Рекомендації щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав Державної служби інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/ua/recvilnuxpublits.html>.
39. Бічук А.А. Використання публічних ліцензій відкритого контенту Creative Commons : Проблеми і перспективи в Україні / А.А. Бічук, М.В. Наумко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://creativecommons.org.ua/66>
40. Жилінкова О. Реалізація прав інтелектуальної власності в Інтернеті за допомогою ліцензій Creative commons / О. Жилінкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3634>.